

การผ่าตัดแก้ไขพนักงันช่องจมูกคด (Septoplasty)

การที่มีพนักงันช่องจมูกคด (deviated nasal septum) จะทำให้มีอาการคัดจมูกข้างใดข้างหนึ่งมากกว่าอีกข้างหนึ่งได้ นอกจากนี้ยังเป็นสาเหตุของการปวดในโพรงจมูก (sinonasal pain), ไซนัสอักเสบเฉียบพลันที่กลับเป็นซ้ำ (recurrent acute sinusitis), ไซนัสอักเสบเรื้อรัง (chronic sinusitis), โครริดสีดวงจมูก (nasal polyp), โรคของหูชั้นกลาง [เช่น การอุดตันของท่อยูสเทเชียน (eustachian tube dysfunction) ทำให้มีหูอื้อหรือเสียงดังในหู], เลือดกำเดาไหล (epistaxis) และอาการนอนกรน (snoring) และ/หรือมีภาวะหยุดหายใจขณะหลับ (obstructive sleep apnea).

การผ่าตัดแก้ไขภาวะดังกล่าว ทำโดยการผ่าตัดผ่านช่องจมูก โดยจะไม่มีแผลหรือรอยผ่าตัดให้เห็นภายนอกยกเว้นในรายที่พนักงันช่องจมูกคดนั้นอยู่บริเวณด้านหน้ามากอาจมีแผลเล็กๆ ที่ผิวหนังบริเวณพนักงันช่องจมูกทางด้านหน้าส่วนล่าง ซึ่งเล็กและแทบมองไม่เห็น แพทย์จะเย็บแผลผ่าตัดในโพรงจมูกด้วยไหมละลาย การผ่าตัดนี้บางครั้งจะทำการใช้คลื่นความถี่วิทยุลดขนาดของเยื่อจมูก, การผ่าตัดรักษาโรคไซนัสอักเสบ หรือโรคริดสีดวงจมูกโดยวิธีการส่องกล้อง.

การผ่าตัดนี้อาจใช้ยาชาเฉพาะที่ หรือวิธีดมยาสลบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแพทย์ผู้ทำการผ่าตัดและผู้ป่วย.

ก่อนผ่าตัด

แพทย์จะตรวจความสมบูรณ์ของร่างกาย และประเมินความพร้อมของผู้ป่วยก่อนผ่าตัด เช่น การตรวจเลือด บีสสภาวะ ถ่ายภาพรังสีปอด หรือตรวจคลื่นไฟฟ้าหัวใจ แล้วแต่ความจำเป็นในผู้ป่วยแต่ละราย สำหรับผู้ป่วยที่รับประทานยาบางชนิด เช่น ยาขยายหลอดเลือด, ยาแอสไพริน

ปารยะ อาศนะเสน พ.บ.,
 รองศาสตราจารย์ สาขาโรคจมูกและโรคภูมิแพ้ ภาควิชาโสต นาสิก ลาริงซ์วิทยา
 คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล
 มหาวิทยาลัยมหิดล

การผ่าตัดแก้ไขผนังกันช่องจมูกกด

ก่อนผ่าตัด

หลังผ่าตัด

หรือยาต้านการแข็งตัวของเลือด แพทย์อาจให้หยุดยาดังกล่าวก่อนผ่าตัดหลายวัน ผู้ป่วยควรรักษาสุขภาพให้แข็งแรง เช่น พักผ่อนอย่างเพียงพอ หลีกเลี่ยงคนรอบข้างที่ไม่สบาย เพื่อป้องกันไข้หวัด หรือการติดเชื้อของระบบทางเดินหายใจ ซึ่งอาจทำให้ต้องเลื่อนการผ่าตัด.

การใช้ยาชาเฉพาะที่ ถ้าแพทย์ทำผ่าตัดโดยใช้ยาชาเฉพาะที่ ผู้ป่วยสามารถมาโรงพยาบาลวันนี้นัดทำผ่าตัดได้เลย การใช้ยาชาเฉพาะที่ มีโอกาสเสี่ยงที่จะเกิดภาวะแทรกซ้อน เช่น ใจสั่น หน้ามืดเป็นลม หูอื้อ แต่อาการเหล่านี้มักหายได้เอง.

การดมยาสลบ ผู้ป่วยจะต้องเข้ามาอยู่ในโรงพยาบาล 1 วันก่อนผ่าตัด เพื่อวิสัญญีแพทย์จะได้เตรียมความพร้อมสำหรับการดมยาสลบในวันรุ่งขึ้นที่จะผ่าตัด คืนวันก่อนผ่าตัด แพทย์จะให้งดน้ำและอาหารหลังเที่ยงคืน เพื่อป้องกันการสำลักอาหารและน้ำลงปอดเวลาดมยาสลบ การดมยาสลบมีโอกาสเสี่ยงที่จะเกิดภาวะแทรกซ้อน เช่น เสี่ยงแหบจากสายเสียบวม ปอดอักเสบจากการสูดสำลัก หายใจลำบาก

เนื่องจากทางเดินหายใจบวม แต่ภาวะแทรกซ้อนเหล่านี้พบได้น้อยมาก ในรายที่มีอาการดังกล่าวรุนแรงมาก อาจต้องใส่ท่อช่วยหายใจ (endotracheal tube) ไว้ หลังผ่าตัดเสร็จ และนอนในหอผู้ป่วยหลังผ่าตัด 1 คืน เพื่อสังเกตการหายใจหลังผ่าตัด.

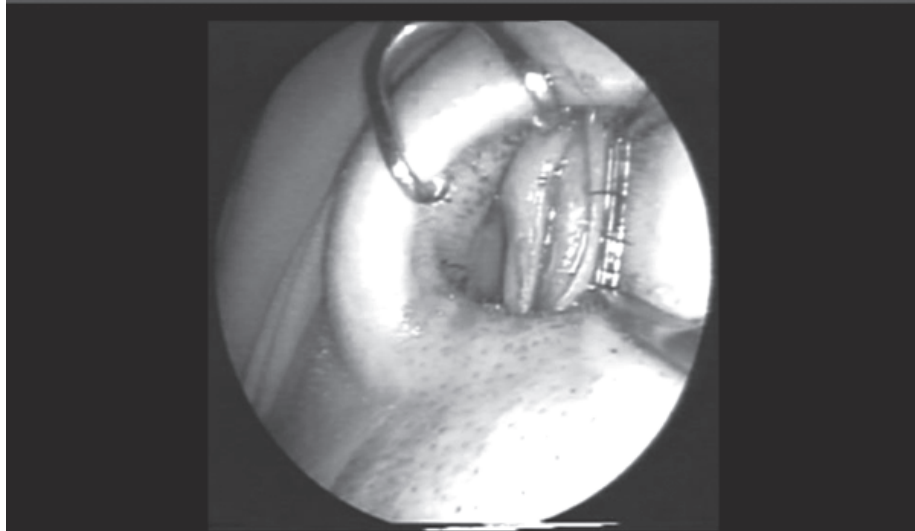
คืนวันก่อนผ่าตัด ผู้ป่วยจะได้รับการตัดขนจมูกเพื่อเตรียมบริเวณที่จะทำการผ่าตัด.

หลังผ่าตัด

จะมีวัสดุที่ใช้ในการห้ามเลือดอยู่ในโพรงจมูกทั้ง 2 ข้าง ทำให้ผู้ป่วยมีอาการคัดจมูก จึงต้องหายใจทางปากจนกว่าแพทย์จะเอาวัสดุห้ามเลือดออก ซึ่งอาจทำให้คอแห้ง แสบหรือเจ็บคอได้ จึงควรจิบน้ำและกลั้วคอวันปาก เพื่อทำความสะอาดช่องปากและคอบ่อยๆ.

ผู้ป่วยอาจมีอาการเจ็บจมูกจากแผลผ่าตัดบ้าง หรือมีเลือดปนน้ำมูกหรือน้ำลายได้บ้าง ผู้ป่วยไม่ควรดึงวัสดุห้ามเลือดในโพรงจมูกออกเอง เพราะอาจทำให้มีเลือดออกมากได้ หลังผ่าตัดผู้ป่วยจะได้รับยาต้าน

การผ่าตัดแก้ไขผนังกันช่องจมูกคดมาทางด้านขวา (ภาพระหว่างผ่าตัด)

จุลชีพ, ยาแก้ปวด, ยาลดบวม, ยาหดหลอดเลือด ชนิดหยอดจมูกเพื่อห้ามเลือด (topical decongestant), ยาลดอาการคัน จาม คัดจมูก น้ำมูกไหล และจะมีสายให้น้ำเกลืออยู่ที่แขน เมื่อผู้ป่วยรับประทานได้ดีพอควร แพทย์จะเอาสายให้น้ำเกลือออก ผู้ป่วยสามารถรับประทานยาแก้ปวด เช่น พาราเซตามอล เมื่อจำเป็นได้.

แพทย์จะนำวัสดุที่ใส่ไว้ในโพรงจมูกออกภายใน 24-48 ชั่วโมง หลังผ่าตัด พยาบาลจะสอนให้ล้างทำความสะอาดช่องจมูกด้วยตนเอง เพื่อทำการล้างจมูกต่อที่บ้าน ซึ่งโดยทั่วไป ผู้ป่วยควรล้างจมูกหลังจากที่แพทย์เอาวัสดุห้ามเลือดออกแล้วประมาณ 48 ชั่วโมง ถ้าไม่มีเลือดออกที่ผิดปกติ ผู้ป่วยควรล้างจมูกทำความสะอาดโพรงจมูกด้วยน้ำเกลืออุ่น วันละ 2-4 ครั้ง ในช่วงหลังเอาวัสดุห้ามเลือดออกใหม่ๆ อาจจะ มีไข้ หรือมีอาการบวม หรือรู้สึกตื้อๆ ชัดๆ ตึงๆ คล้ายมีสิ่งแปลกปลอมอยู่ในโพรงจมูกหรือมีเสียงเปลี่ยนได้ ซึ่งอาการดังกล่าวมักจะหายไปเองภายใน 1 สัปดาห์ หลังจากแพทย์เอาวัสดุห้ามเลือดออกแล้ว 24-48 ชั่วโมง เยื่อจมูกอาจบวมมากขึ้น ทำให้

อาการคัดจมูกมากขึ้นได้ ดังนั้นจึงควรนอนศีรษะสูง โดยใช้หมอนหนุน หรือนอนบนที่นอนที่สามารถปรับความเอียงได้ อมและประคบน้ำแข็งบ่อยๆ บริเวณหน้าผากหรือลำคอ ในช่วงสัปดาห์แรก เพื่อลดอาการบวมและเลือดออกบริเวณที่ทำผ่าตัด.

โดยทั่วไป ถ้าไม่มีภาวะแทรกซ้อน ผู้ป่วยจะกลับบ้านได้ หลังผ่าตัด 3-4 วัน แพทย์จะให้ผู้ป่วยพักรักษาตัวที่บ้านประมาณ 1 สัปดาห์ ผู้ป่วยสามารถทำกิจวัตรประจำวันได้ตามปกติ แต่ควรหลีกเลี่ยงการสูดน้ำมูกแรงๆ การแคะจมูก หรือการกระทบกระเทือนบริเวณจมูก การออกแรงมาก การเล่นกีฬาที่หักโหม หรือยกของหนักหลังผ่าตัด เพราะอาจทำให้มีเลือดออกจากแผลที่เย็บจมูกได้ ถ้ามีเลือดออกจากจมูกหรือไหลลงคอ ควรนอนพัก ยกศีรษะสูง หยอดยาหดหลอดเลือดชนิดหยอดจมูกเพื่อห้ามเลือดที่แพทย์สั่งไว้ให้ 3-4 หยดในโพรงจมูกแต่ละข้าง นำน้ำแข็งมาประคบบริเวณหน้าผากหรือคอ อมน้ำแข็งเพื่อให้เลือดหยุด การประคบหรืออมน้ำแข็ง ควรประคบหรืออมประมาณ 10 นาที แล้วจึงเอาออกประมาณ 10 นาที แล้วค่อยประคบหรืออมใหม่เป็นเวลา

10 นาที ทำเช่นนี้สลับกันไปเรื่อยๆ ถ้าเลือดออกไม่หยุด หรือออกมากผิดปกติ เช่น เป็นถ้วยแก้ว ควรรีบมาโรงพยาบาลทันที.

ภาวะแทรกซ้อน

ภาวะแทรกซ้อนที่อาจเกิดจากการผ่าตัด ได้แก่ บริเวณที่ผ่าตัดติดเชื้อ, การมีเลือดออกในเยื่อผนังกันช่องจมูก (septal hematoma) ถ้ามีการติดเชื้อเกิดขึ้น อาจมีการยุบตัวของผนังกันช่องจมูก ทำให้ตั้งจมูกยุบ (saddle nose deformity), การเกิดอาการชาที่ริมฝีปากบนบริเวณฟัน 4 ซี่หน้า หากเกิดขึ้น อาจเป็นเพียงชั่วคราวแล้วค่อยๆ หายไปเองใน 1-2 เดือน หรืออาจเป็นถาวร หากมีการกระทบกระเทือนมาก นอกจากนี้ยังอาจเกิดรูทะลุของผนังกัน

ช่องจมูก (nasal septal perforation) ซึ่งมองไม่เห็นจากภายนอก และส่วนใหญ่ไม่มีอาการใดๆ ส่วนน้อย ผู้ป่วยอาจมีน้ำมูกแห้งๆ เกะบริเวณรูที่ทะลุบ่อยๆ จนอาจมีเลือดกำเดาออกเป็นครั้งคราว และในบางรายอาจได้ยินเสียงลมวิ่งผ่านรูทะลุเวลาหายใจเข้าออก หากมีอาการดังกล่าวก็สามารถทำผ่าตัดเพื่อปิดรูทะลุดังกล่าวได้ อย่างไรก็ตาม ภาวะแทรกซ้อนเหล่านี้พบได้น้อยมาก.

การนัดตรวจหลังออกจากโรงพยาบาล

แพทย์จะนัดมาดูอาการ และดูแลแผลผ่าตัดในจมูก ทำความสะอาดในโพรงจมูก 1 สัปดาห์หลังผ่าตัด และห่างขึ้นเป็นระยะ เช่น ทุก 2 สัปดาห์, 1 เดือน, 3 เดือน, 6 เดือน จนกว่าจะหายดี.

โครงการมอบความรู้สู่บุคลากรสาธารณสุขในชนบท

สำหรับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (สถานีอนามัย) และโรงพยาบาลชุมชน

รายชื่อผู้อุปถัมภ์วารสารคลินิกให้กับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และโรงพยาบาลชุมชน

ชื่อ	จำนวนแห่ง
บริษัทบาลแม็ค จำกัด	2 แห่ง
คุณเสถียร-นภาพร ยังวานิช	3 แห่ง
คุณชวลิต ศรีประทักษ์	1 แห่ง
ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม	11 แห่ง